

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

SLUTLIG VERSION
A5-0387/2002

13 november 2002

BETÄNKANDE

om direktiv 86/609/EEG om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål
(2001/2259(INI))

Utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor

Föredragande: Jillian Evans

INNEHÅLL

	Sida
PROTOKOLLSIDA	4
FÖRSLAG TILL RESOLUTION.....	5
MOTIVERING	11

PROTOKOLLSIDA

Vid plenarsammanträdet den 17 januari 2002 tillkännagav talmannen att utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor i enlighet med artikel 163 i arbetsordningen hade beviljats tillstånd att utarbeta ett initiativbetänkande om direktiv 86/609/EEG om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.

Vid utskottssammanträdet den 22 januari 2002 utsåg utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor Jillian Evans till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 2 oktober och 5 november 2002 behandlade utskottet förslaget till betänkande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet förslaget till resolution med 24 röster för, 17 röster mot och 3 nedlagda röster.

Följande var närvarande vid omröstningen: Caroline F. Jackson (ordförande), Alexander de Roo och Anneli Hulthén (vice ordförande), Jillian Evans (föredragande), María del Pilar Ayuso González, Jean-Louis Bernié, David Robert Bowe, John Bowis, Hiltrud Breyer, Martin Callanan, Dorette Corbey, Chris Davies, Avril Doyle, Anne Ferreira, Marialiese Flemming, Karl-Heinz Florenz, Cristina García-Orcoyen Tormo, Laura González Álvarez, Robert Goodwill, Françoise Grossetête, Cristina Gutiérrez Cortines, Marie-Thérèse Hermange (suppleant för Raffaele Costa), Marie Anne Isler Béguin, Eija-Riitta Anneli Korhola, Bernd Lange, Giorgio Lisi (suppleant för Christa Kläß), Torben Lund, Minerva Melpomeni Malliori, Patricia McKenna, Emilia Franziska Müller, Riitta Myller, Giuseppe Nisticò, Marit Paulsen, Frédérique Ries, Dagmar Roth-Behrendt, Guido Sacconi, Giacomo Santini (suppleant för Peter Liese), Karin Scheele, Horst Schnellhardt, María Sornosa Martínez, Catherine Stihler, Nicole Thomas-Mauro, Antonios Trakatellis och Phillip Whitehead.

Betänkandet ingavs den 13 november 2002.

FÖRSLAG TILL RESOLUTION

Europaparlamentets resolution om direktiv 86/609/EEG om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål (2001/2259(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av direktiv 86/609/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål¹,
- med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt den ändring som gjordes i och med Fördraget om Europeiska unionen, i vilket ingår ett protokoll där Europeiska unionen och medlemsstaterna åläggs att vid utformningen av gemenskapens politik i fråga om jordbruk, transport, inre marknad och forskning i full utsträckning ta hänsyn till djurens behov av välbefinnande,
- med beaktande av Europarådets konvention ETS 123 av den 31 mars 1986 om skydd av ryggradsdjur som används för försöks- och annat vetenskapligt ändamål, vilken gemenskapen biträtt,
- med beaktande av rådets beslut 1999/575/EG om att gemenskapen skall ingå den europeiska konventionen om skydd av ryggradsdjur som används för försöks- och annat vetenskapligt ändamål²,
- med beaktande av sjätte miljöhandlingsprogrammet som syftar till att vidta positiva åtgärder för att utveckla ett enhetligt system där behovet av djurförsök nedbringas till minsta möjliga och alternativa testmetoder utvecklas,
- med beaktande av artikel 163 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor (A5-0387/2002), och av följande skäl:
 - A. Fördragsbrottsförfarande inleddes 2000 mot Österrike för att landet inte fullständigt införlivat direktivet med sin nationella lagstiftning.
 - B. Belgien fälldes inför domstolen 1998 för att landet inte fullständigt införlivat direktivet med sin nationella lagstiftning – framför allt för att landet inte i tillräcklig utsträckning erkände uppgifter från experiment i andra medlemsstater. Ett motiverat yttrande tillställdes Belgien 2001 för att landet tillät att herrelösa katter och hundar i stor skala användes för forskningsändamål.
 - C. Frankrike tillställdes ett motiverat yttrande för att landet inte korrekt genomfört artiklarna 4, 7.3, 12.2, 18.1, 18.3 och 22.1.
 - D. Irland fälldes inför domstolen 2001 för att landet inte genomfört direktivet – framför allt inte artiklarna 2 d), 11 och 12 – och landet tillställdes likaså en formell

¹ EGT L 358, 18.12.1986, s. 1.

² EGT L 222, 24.8.1999, s. 29.

underrättelse för att det haft en alltför inskränkt definition av begreppet ”försök”.

- E. Kommissionen har vidtagit åtgärder mot Luxemburg för att landet inte adekvat införlivat direktivet med sin nationella lagstiftning.
- F. Nederländerna anmäldes för Europeiska domstolen den 18 maj 2001.
- G. Mot Portugal inleddes formella rättegångsförfaranden för att landet inte genomfört direktivet korrekt – framför allt inte i fråga om användningen av herrelösa katter och hundar för forskningsändamål.
- H. Spanien tillställdes ett motiverat yttrande för att landet inte korrekt genomfört direktivet i Andalusien.
- I. Förfarandena mot Förenade kungariket avslutades i augusti 1998 när lagen om vetenskapliga förfaranden som berör djur ändrades.
- J. Det finns tecken som tyder på att forskningsanläggningarna, vid åtminstone ett tillfälle i Förenade kungariket, fått tillstånd till avsevärt mindre omfattande och smärtsamma djurförsök än vad de i själva verket gör.
- K. Det finns tecken som tyder på att forskarna, i åtminstone ett fall i Förenade kungariket, använder flera försöksdjur än vad de fått tillstånd till, dock utan att anmäla detta.
- L. Enligt vad som belagts i åtminstone ett fall i Förenade kungariket lämnas djuren långa tider utan tillsyn – också i de fall när de håller på att återhämta sig efter plågsamma djurförsök – och det förekommer också att de får klara sig utan foder och/eller vatten.
- M. Direktiv 86/609/EEG har inte genomförts på ett tillfredsställande sätt i alla medlemsstater och i bästa fall har det gått trögt med att uppfylla kraven och nå de långsiktiga målen.
- N. Fem medlemsstater (Irland, Italien, Luxemburg, Portugal och Österrike) har ännu inte ratificerat konventionen eller biträtt den.
- O. Insamlandet och sammanställandet av statistik om användningen av djur för försöksändamål är fortfarande ett problem.
- P. De statistiska uppgifterna som krävs ger inte tillräckligt ingående upplysningar för att genomförandet av artikel 7 i direktivet skulle kunna övervakas.
- Q. Medlemsstaterna tillämpar fortfarande olika normer för tillstånd till samt övervakning och översyn av försöksprojekt och ofta saknas ett formellt system för kritisk etisk översyn.
- R. Övervakningen är olika effektiv i olika medlemsstater.
- S. Forskningsanstalterna har i synnerligen olika grad gått in för att ersätta djurförsöken, minska antalet djurförsök och vidareutveckla dem.

- T. Övervakningen av att kravet på att onödig dubblering av försök skall undvikas fungerar inte tillräckligt bra i praktiken.
- U. Trots de framsteg som Europacentrum för validering av alternativa metoder (Ecvam) gjort i sitt arbete har utvecklingen och tillämpningen av alternativa metoder i medlemsstaterna inte uppmuntrats tillräckligt.
- V. Nya rön om försöksdjurens fysiska, beteendebetingade och psykologiska behov gör det akut påkallat med bättre skötsel och vård av dem och följaktligen också med bättre normer i bilaga II.
- W. Vetenskapens och teknikens utveckling har fört med sig nya användningsområden för djur och därför är det akut påkallat med en revision av direktiv 86/609/EEG.
- X. Direktivet omfattar inte alla djur som används för vetenskapliga ändamål, framför allt inte det synnerligen stora antalet djur som används för den grundläggande forskningens behov.
- Y. 1986 kände man inte fullständigt till på hur många olika sätt genetisk manipulation kunde användas, men statistiken visar att antalet försöksdjur som används vid genmanipulationsexperiment kraftigt ökat och detta antal förutsägs öka år för år.
- Z. Xenotransplantationsforskningen (transplantationer från djur till människa) har kraftigt ökat och dessa transplantationer är en teknik som ger upphov till frågor om djurens ställning.
- AA. Det är en källa till stor oro att primater av andra arter än människan fortfarande används som försöksdjur och för andra ändamål inom vetenskapen. Erinras bör att det redan i rådets beslut 1999/575/EG slagits fast att användningen av sådana primater/djur måste inskränkas.
- BB. Många forskningsanläggningar har inte tillräckligt bra teknik för att djurens smärta, lidande och ångest skall kunna pekas ut.
- CC. I sin andrabehandlingsrekommendation om ändring av rådets direktiv 76/768/EEG av den 27 juli 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kosmetiska produkter anser Europaparlamentet att djurförsök vid utveckling av kosmetika absolut skall förbjudas.
- DD. Förenade kungarikets lag om en handledning för vetenskapliga rutiner vid ingrepp på djur av 1986 föreskriver att ett ingrepp skall anses som svårt ”om det kan förväntas att ens ett enda av försöksdjuren därvid kommer att röna kännbar påverkan”.
- EE. Det föreligger ingen skyldighet att ta hänsyn till djurens beteendebetingade behov.
- FF. Minimionormerna för inhysning och skötsel är fortfarande inte obligatoriska.
1. Europaparlamentet kräver att kommissionen vid sin översyn av lagstiftningen om

djurförsök skall ta hänsyn till Europarådets rekommendationer och på bästa möjliga sätt tillgodose försöksdjurens fysiologiska och beteendebetingade behov.

2. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fullgöra sina åtaganden i enlighet med ändringsprotokollet till den europeiska konventionen och att före utgången av 2003 framlägga ett förslag om ändring av stadgandena i direktiv 86/609/EEG¹ och därvid låta nedanstående ändringar och föreskrifter ingå.
3. Europaparlamentet anser att direktivets räckvidd bör utvidgas så det kommer att motsvara räckvidden för Europarådets konvention som också omfattar djur som används vid utbildning och yrkesutbildning.
4. Europaparlamentet anser att medlemsstaterna bör förstärkas att införa rutiner för etisk prövning såsom ett led i tillståndssystemet för godkännande av djurförsök.
5. Europaparlamentet anser att djurförsök är kontroversiella och ger upphov till etiska problem och frågan om när sådana försök skall anses lämpliga bör ägnas vederbörlig uppmärksamhet.
6. Europaparlamentet anser att djurförsök inte bör tillåtas för vissa etiskt oacceptabla ändamål. Bland dem bör ingå:
 - utveckling och utprovning av vapen, också kemiska substanser, på djur,
 - utveckling och utprovning av kosmetika, också ingredienser i kosmetika,
 - användning av primater som fångats i vilt tillstånd.
7. Europaparlamentet anser att tillstånd till djurförsök skall förutsätta att ansökaren klart kan styrka och motivera ändamålet med försöket utgående från kriteriet om att försöken skall vara till nytta för djur eller människor. Tillstånd får dessutom ges bara om ansökaren kan styrka att de önskade resultaten kan åstadkommas endast om det används levande djur och att det inte finns några alternativa testmetoder. Innan tillstånd beviljas skall det göras en etisk värdering och en bedömning utgående från djurens välbefinnande, vid vilka det skall fastställas gränser för hur stor belastning djuren får utsättas för. Även om det kan styrkas att några försök kan vara till nytta för djur eller människor bör försöken inte tillåtas om belastning av försöksdjuren överskrider den maximala belastningsgränsen.
8. Europaparlamentet anser att försök på djur som enligt bilaga 1 till Cites och bilaga C. I No 3626/82 är utrotningshotade bör vara förbjudna.
9. Europaparlamentet anser att användningen av primater av annat slag än människan för forsknings- och utprovningssändamål bör utvärderas kritiskt, utgående från vetenskapliga rön, varvid syftet bör vara att denna användning skall minska och slutligen upphöra.
10. Europaparlamentet anser att definitionen på begreppet ”djur” skall utvidgas till att omfatta åtta- och tioarmade bläckfiskar (cephalopoder och dekapoder).

¹ Förslag till rådets beslut om ingående av ändringsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd av ryggradsdjur som används för försöks- och annat vetenskapligt ändamål (KOM(2001) 704).

11. Europaparlamentet vill att det upprättas en central databas med upplysningar om alla pågående och avslutade djurförsök, för att det skall kunna garanteras att upprepningar av försöken inte kommer i fråga. Databasen skall också innehålla upplysningar om djurförsök utan några direkt användbara resultat så att inte bara offentliggjorda undersökningar registreras i den. Slutligen skall databasen också innehålla upplysningar om alternativa testmetoder som kan ersätta eller minska användningen av försöksdjur.
12. Europaparlamentet anser att de uppgifter som enligt direktiv 86/609/EEG skall samlas in bör vara mera ingående och också omfatta antalet transgena djur samt beakta hur mycket smärta djuren utsatts för.
13. Europaparlamentet anser att det bör införas krav på att de uppgifter som samlats in i medlemsstaterna skall framläggas i enhetlig form och uppgifterna bör framläggas årligen och inte vart tredje år.
14. Europaparlamentet anser att artikel 22 måste genomföras bättre så att inga djurförsök upprepas i onödan samt att det inte heller skall finnas några juridiska krav på att djurförsök som redan utförts skall behöva upprepas för att någon produkt skall kunna saluföras i något visst land.
15. Europaparlamentet anser att transgena djur måste tas med i direktivet, varjämte de skall vara fullständigt bokförda och spårbara så länge de lever.
16. Europaparlamentet anser att transgena djur och sådana djur som föds med svåra missbildningar som ett resultat av tidigare försök och därför tillfälligt eller fortgående lider av smärta eller obehag så snabbt som möjligt måste avlivas human.
17. Europaparlamentet anser att villkoren för tillståndsbeviljande bör skärpas i jämförelse med direktiv 86/609/EEG – i tillståndsansökningarna skall det ingå en kostnadsnyttoanalys och ett omnämnande av hur mycket smärta djurförsöken kommer att vålla.
18. Europaparlamentet anser att det bör inrättas en central inspektionsmyndighet för EU med uppgift att vägleda medlemsstaternas inspektörer som har behörighet att utan förvarning besöka anläggningar där djurförsök utförs – antingen dessa anläggningar är privat- eller offentligägda – samt dra in tillståndet i samtliga fall där tillståndsvillkoren inte följs.
19. Europaparlamentet anser att det bör införas en obligatorisk EU-omfattande kurs för personer som utför djurförsök samt för dem som ansvarar för skötseln av försöksdjuren, Kursen skall också ge garantier för att forskarna och djurskötarna vid behov ser till att försöksdjuren tränas och socialiseras så att de blir bekanta med andra djur, människor och den aktuella försöksprocessen.
20. Europaparlamentet anser att endast behöriga tekniker bör ha rätt att sköta försöksdjur samt att det måste finnas ett visst minimiantal personal per försöksdjur – framför allt i sådana fall när ett djur är i färd med att återhämta sig efter försök och/eller efter att ha varit bedövat.

21. Europaparlamentet anser att smärtstillande medel eller andra lämpliga metoder för hantering av smärta bör användas för att djuren inte skall behöva lida av måttliga eller ens lindriga smärtor och inte heller känna svåra smärtor, ångest och lidanden.
22. Europaparlamentet anser att de minimikrav för inhysande och vård av djur som ingår i bilaga II måste göras obligatoriska.
23. Europaparlamentet anser att rutinerna för uppfödning av djur måste ses över och förbättras, med tanke på att uppemot 9 miljoner ”överskottsdjur” varje år föds och avlivas i EU.
24. Europaparlamentet uppdrar åt sin talman att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

Uppskattningsvis 12 miljoner ryggradsdjur används varje år inom EU vid utveckling och utprovning av kemikalier, biologiskt material och andra produkter. Att djur används för sådana ändamål är med rätta en högst omdiskuterad fråga som i hög grad står i blickpunkten för allmänhetens intresse, framför allt i och med att det direktiv som reglerar djurförsöken – 86/609/EEG – liksom också den vetenskapliga grunden och den politiska drivkraften bakom dem är nästan tjugo år gammalt.

Mycket har förändrats sedan direktivet antogs. Vetenskapen har gått framåt på ett sätt man inte kunnat förutse när det ursprungliga direktivet kom till och allmänna opinionen har fått en annan syn på djuren, så att allt flera nuförtiden anser att djurens välbefinnande är något som angår dem.

Av dessa anledningar är det inte lämpligt att detta direktiv om *skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål* har sin ursprungliga bevekelsegrund, inte i omtanken om djurens välbefinnande utan i att handeln mellan medlemsstaterna skall kunna fortgå utan störningar. En följd av detta har blivit att vissa typer av djurförsök, till exempel sådana som utförs för grundforskningens eller utbildningens behov inte omfattas av direktivet.

Kommissionen har själv erkänt att direktiv 86/609/EEG behöver uppdateras och gått med på att inleda arbetet med detta före utgången av 2003. I samband med att det samlades in bakgrundsmaterial till detta betänkande kom det fram i fråga om hur direktivet genomförts och hur efterlevnaden av det övervakades att reformer av ovannämnda slag behövdes, ju förr desto bättre. Genomförandet har misslyckats i en rad grundläggande hänseenden: medan somliga medlemsstater antagit nationella lagar som är strängare än föreskrifterna i 86/609/EEG har andra underlåtit att genomföra och övervaka efterlevnaden av vissa av de mera grundläggande principerna bakom själva direktivet, något som framgår av att Europeiska kommissionen har på gång överträdelseförfaranden mot somliga medlemsstater.

Insamlandet av uppgifter

Ett av de allra mest grundläggande exemplen på brister i det nuvarande direktivet är att det har varit svårt att sammanställa och tolka de uppgifter som skall samlas in enligt direktiv 86/609/EEG. Trots att formatet för uppgiftsinsamlande i viss mån standardiserats är det fortfarande hart när omöjligt att få reda på exakt hur många djur som använts för var och en typ av djurförsök och det finns ingenting stadgat om att graden av lidande som djuren därvid utsätts för skall förtecknas. I dagens läge går det inte att utgående från de uppgifter som skickats in få reda på om artikel 7.2 i direktivet genomförs adekvat. Av de statistiska belägg som offentliggörs måste det framgå att det inte funnits att tillgå några andra vetenskapligt tillfredsställande arbetsmetoder för att de djurförsök som utförts hade kunnat undvikas. Alla medlemsstater samlar inte in uppgifter med lika långa mellanrum: medan somliga går längre än det nu gällande kravet på att uppgifter skall skickas in vart tredje år, så håller sig andra till denna tidsgräns och går inte ut med några resultat under perioden däremellan. Vid översynen av direktivet bör de huvudsakliga bristerna vid insamlandet av uppgifter rättas till. För att dessa uppgifter skall bli till någon nytta bör siffrorna årligen offentliggöras i alla medlemsstater, med en ingående fördelning på olika kategorier och i ett enhetligt format. Eftersom de som utför djurförsök, särskilt läkemedelsföretagen, redan bokför sådana uppgifter borde detta inte vara särskilt svårt.

Olika normer i olika medlemsstater

Det har kommit att framstå i öppen dag att olika medlemsstater har olika normer på flera punkter vid genomförandet av direktiv 86/609/EEG och övervakningen av att det efterlevs. Det verkar som om djurens välbefinnande tillmäts olika betydelse i vissa medlemsstater och resultatet av detta blir skillnader vid beviljandet av tillstånd till samt vid övervakningen och översynen av försöksprojekt. Somliga medlemsstater försöker med hjälp av oanmälda inspektioner av anläggningar där djurförsök utförs se till att deras lagstiftning om sådana försök efterlevs, medan andra varit åtskilligt mindre strikta med att genomföra direktivet. Harmoniseringen av normerna har uppenbarligen misslyckats i detta hänseende och vid en översyn av direktiv 86/609/EEG bör det inte bara eftersträvas att de lägsta normerna skall höjas utan också att alla medlemsstater skall bli mera effektiva när de övervakar djurförsöken.

I ett verk av Russell och Burch¹ har det talats om ”tre R” i samband med synen på djurförsök, nämligen *Replacement*, *Reduction* och *Refinement*. Med detta avses att man bör ersätta djurförsöken, minska antalet djurförsök och vidareutveckla dem. Detta tänkesätt har numera kommit att spela en viktigare roll än tidigare i Europeiska unionens diskussion om djurförsöken. En sådan utveckling är självfallet välkommen, men det är dock väsentligt att det ovannämnda synsättet i lika hög grad accepteras och tillämpas i alla medlemsstaterna. Dubbleringarna av djurförsök visar klart att principen om att minska antalet djurförsök långtifrån manat till någon efterföljd och inte heller efterlevs stadgandena i direktiv 86/609/EEG om att onödiga dubbleringar skall undvikas.

Räckvidden för direktiv 86/609/EEG

En kontroversiell fråga alltsedan detta direktiv antogs har varit att direktivet inte omfattar alla djur. Sedan 1986 har det skett en omfattande utveckling av djurförsöken. Detta framgår bland annat av att antalet transgena djur som tillskapas och används har ökat i oförutsedd men dock omfattande skala. Att ett direktiv som är avsett att innehålla föreskrifter för användningen av djur för försök och andra vetenskapliga ändamål inte tar med alla djur som används vid djurförsöken, det kan inte accepteras. Genmodifierade djur bör tas med vid varje översyn av direktiv 86/609/EEG, och det bör också alla former av djur – också embryon och foster och varelser som kan känna smärta, såsom åtta- och tioarmade bläckfiskar (cephalopoder och dekapoder). Kriteriet för när ett djur skall omfattas av direktivet är dess förmåga att känna smärta. Några experiment bör inte heller utföras.

Det är också klandervärt att direktivets räckvidd inte heller utsträcker sig till djurförsök som utförs vid vissa organ och institutioner så att följderna blir att det inte redovisas för flera miljoner djur som varje år används vid undervisning och vetenskaplig grundforskning. Mot bakgrund av den debatt som förts på senaste tiden om etik vid djurförsök för undervisningsändamål är detta ett område av direktivet som kräver uppmärksamhet i brådskande ordning. Frågan om huruvida djurförsök på primater (andra än människor) skall få förekomma i fortsättningen eller inte bör också tas upp till omprövning.

¹ Russell, William M. S. och Rex L. Burch: *Principles of Humane Experimental Technique*. Methuen, London 1959.

Skötseln och behandlingen av försöksdjur

Det har framkommit ett flertal brister i fråga om hur försöksdjuren sköts. Trots att det finns frivilliga riktlinjer för utbildningen av dem som arbetar med försöksdjur (Felasa¹) finns det i dagens läge inte någon EU-omfattande standardkurs som kunde följas. I en rapport som nyligen kommit från universitetet i Cambridge i Förenade kungariket ingår det en förteckning över djurens lidande. Att sådant kan förekomma i ett land som ofta sägs ha den mest rigorösa lagstiftningen om djurens välbefinnande är ett betänkligt bevis på att det brister i genomförandet av direktiv 86/609/EEG och likaså i övervakningen av ett det efterlevs.

Alla anställda, inte bara de som utsetts att vara behöriga personer eller veterinärer vid försöksanläggningarna, bör genomgå en certifierad kurs i djurens välbefinnande och där skall det också finnas med inslag om etiken i samband med djurförsök för vetenskapliga eller andra ändamål. Om det fanns en sådan standardkurs som ledde fram till ett kursintyg som vore giltigt i och hade erkänts av alla medlemsstater, då skulle inte bara skötseln av försöksdjuren bli bättre utan arbetsgivarna skulle också kunna garantera att behöriga djurtekniker kan anställas från vilket EU-land som helst.

Översyn av direktiv 86/609/EEG

I Amsterdamprotokollet om djurens välbefinnande, ett protokoll som trädde i kraft den 1 maj 1999, ställs det krav på att hänsyn i full utsträckning skall tas till djurens behov av välbefinnande. Tillsammans med att EG undertecknat konventionen ETS 123 är det därför ytterst viktigt med en översyn i brådskande ordning av direktiv 86/609/EEG och en utvidgning av dess rättsliga grund. Detta betänkande bör ses som en föregångare därtill och de kommentarer och rekommendationer som ingår däri bör tas ad notam. ~~kunde anställas från vilket~~

¹ Federation of European Laboratory Animal Science Associations.